Linas Girlevičius, Darius Kontrimas

Senkapis Vilniuje, Aguonų gatvėje 17

2020 m. gruodį – 2021 m. sausį buvo tęsiami detalieji tyrimai sklype Aguonų g. 17, Vilniuje, susiję su šiame dideliame sklype realizuojamu gyvenamųjų namų kvartalo projektu. Archeologiniai tyrimai atlikti netoli Aguonų gatvės esančioje sklypo R dalyje, suprojektuoto statyti (rekonstruoti) gyvenamojo namo korpuso G bei požeminės automobilių stovėjimo aikštelės po namu – korpusu F, laiptinių ir kitų pagalbinių statinių vietose. Archeologiniai tyrimai vyko 2018–2019 m. nugriautų XX a. statytų namų vietoje ir jų artimiausioje aplinkoje. Anksčiau archeologiniai tyrimai šiame sklype atlikti 2006 (*ATL 2006 metais*, 2007, p. 393–395), 2017 (*ATL 2017 metais*, 2018, p. 386–387) ir 2018–2019 m. (*ATL 2019 metais*, 2020, p. 100–103). Šių tyrimų metu nustatyta, kad sklype esama archeologinio sluoksnio, kuris pradėjo formuotis XVI a. pabaigoje. Sklypo PV dalyje aptiktas XVI a. pabaigos – XVII a. pradžios senkapis, ištirta 60 kapų. Vietovei būdingi iki 2 m storio supustyto (eolinio) smėlio sluoksniai, į kurį ir laidoti mirusieji. Eolinis smėlis nėra įžemis, jis dengia ankstyviausią fragmentišką kultūrinio sluoksnio horizontą – miškožemį, buvusį augalinį sluoksnį. Virš eolinio smėlio yra skirtingose šio didelio sklypo dalyse nevienodai gerai išlikęs XVI a. pabaiga – XVIII a. datuojamas archeologinis sluoksnis.

Sklypo R dalyje iki šiol vyko tik santykinai nedidelės apimties archeologiniai tyrimai, kurių metu tirtas 2,45–3,4 m storio kultūrinis sluoksnis. Jį sudaro storas XIX–XX a. suformuotas grunto sluoksnis ir po juo esantis 65–150 cm storio archeologinis sluoksnis.

2020–2021 m. žiemą ištirtos perkasos 38, 39 ir 40, iš viso 377 m^2 (1 pav.). Tirtas stipriai apardytas XVI a. pabaiga – XXI a. datuojamas iki 3 m storio kultūrinis sluoksnis. Perkasoje 40 netikėtai aptikti 5 XVI ar XVII a. datuojami kapai (61–65) (2 pav.). Mirusieji laidoti kapų duobes įkasant į eolinį smėlį. Kapai rasti po čia neseniai nugriauto pastato liekanomis. Fiksuotas įdomus laidojimo būdas – kapai, kuriuose

1 pav. Archeologinių tyrimų situacijos planas: 1 – kultūros vertybės ribos; 2 – sklypo riba; 3 – 2006 m. R. Žukovskio tyrimai; 4 – 2017 m. G. Jonučio tyrimai; 5 – 2018–2019 m. L. Girlevičiaus tyrimai; 6 – 2019–2020 m. G. Jonučio tyrimai; 7 – 2020–2021 m. tyrimai. S. Paulausko brėž.

Fig. 1. Situation plan of the archaeological investigation: 1 – boundaries of the cultural heritage site; 2 – the plot's boundary; 3 – 2006 investigation by R. Žukovskis; 4 – 2017 investigation by G. Jonutis; 5 – 2018–2019 investigation by L. Girlevičius; 6 – 2019–2020 investigation by G. Jonutis; 7 – 2020–2021 investigation.

2 pav. Perkasoje 40 aptikti kapai 61–63 iš R. A. Venckūno nuotr.

Fig. 2. Burials 61–63 discovered in trench 40, as seen from the E.

mirusieji galvomis orientuoti į ŠV, yra vienoje PV–ŠR orientuotoje eilėje. Išlieka neaišku, ar čia buvo pradėtas formuoti senkapis, o vėliau mirusieji nebelaidoti, ar dalis mirusiųjų palaidoti mažesniame gylyje ir kapai sunaikinti XX a. vykusių statybų metu. Tiriamame archeologiniame sluoksnyje daugiausia aptikta XVII–XVIII a. datuojamų archeologinių radinių, to laikotarpio pastatų, statinių ar jų liekanų nerasta. Aptikta santykinai daug XVII a. – XIX a. pradžia datuojamų monetų, iš kurių gausa, be abejo, išsiskyrė Abiejų Tautų Respublikos valdovo Jono Kazimiero Vazos šilingai. Taip pat rasta aptariamo laikotarpio kulkų, sagų, kitų smulkių metalinių dirbinių. Kaip ir kituose Vilniaus objektuose kultūriniame sluoksnyje aptikta santykinai daug keraminių dirbinių, iš kurių paminėtini XVII a. datuojami kokliai. Smėlio įžemyje aptiktas nedidelis kiekis daugiausia netaisyklingo apskrito plano įgilintų objektų. Tai kitokio nei įžemis atspalvio geltonu ar pilku smėlingu gruntu užpildytos duobutės nelygiais dugnais. Nė viename iš įgilintų objektų nerasta archeologinių radinių. Manoma, kad šie vizualiai smėlio įžemyje gana aiškiai išsiskiriantys objektai suformuoti ne žmogaus veiklos, o yra susiformavę natūraliai. Tikriausiai jie susidarė iš čia augusių medžių, tai kelmų ir stambių šaknų sunykusios liekanos. Archeologinius tyrimus sklype ir jo artimiausioje aplinkoje planuojama pratęsti 2021 m.

The Old Cemetery at Aguonų St. 17, Vilnius

In the winter of 2020–2021, the excavation continued in the E part of the plot near Aguonų Street in Naujamiestis in the W part of Vilnius (Fig. 1). A late 16th – early 17th-century old cemetery was discovered there during previous investigations. The individuals had been interred in a layer of blown (aeolian) sand up to 2 m thick, above which a late 16th–18th-century archaeological layer has survived. During the winter of 2020–2021, 377 m^2 were excavated. Five 16th or 17th-century burials were discovered in trench 40 (Fig. 2). The burials, in which the individuals are oriented with their heads to the NW, are in a single SW–NE row. The excavated archaeological layer mostly contained 17th–18th-century finds: coins, bullets, buttons, other small metal artefacts, potsherds, and stove tiles.

Vytautas Juškaitis

Tyrimai Virbalyje

Archeologiniai tyrimai Virbalyje vykdomi nuo 1992 m. (*ATL 2018 metais*, 2019, p. 480). 2020 m., vykdant dviejų skverų sutvarkymo ir pritaikymo poilsiui darbus, Virbalyje atlikti žvalgymai. Skveras 1 yra tarp Birutės, Gedimino, Vilniaus ir Vištyčio gatvių. Jame atlikti žvalgymai būsimų treniruoklių, žaidimų aikštelės, scenos ir takų vietoje. Iš viso žvalgytas apie 2300 m^2 plotas (1 pav.).

2018 m. skvero 1 vietoje žvalgomuosius tyrimus atliko T. Ivanauskas. Projektuojamų